

Staatssecretaris Van Oostenbruggen (Fiscaliteit)

Financiën neemt stichtingen rijke families op de korrel

‘Fiscale structuren niet altijd maatschappelijk wenselijk’

Door: Redactie WvF

23-02-2025

Fiscaliteit Analyse

Is een gunstige fiscale behandeling van familiestichtingen wel altijd terecht? Onlangs werd bekend dat welgestelde families met stichtingen opgeteld ruim € 30 mrd bezitten. Dat vermogen wordt niet of nauwelijks belast. Het ministerie van Financiën bracht dit voor het eerste in kaart. Staat het maatschappelijk belang steeds boven het familiebelang?

AMSTERDAM – De familiestichtingen bezaten in het begin van 2022 gezamenlijk ten minste € 30,8 mrd aan vermogen, waarvan €19 mrd bij stichtingen waar ten minste de helft van de bestuursleden aan elkaar gelieerd is en €12,5 mrd bij de top 50 stichtingen die in de statuten familieleden aanwijzen als bestuurslid.

Het gros van dit vermogen (58% tot 97%) bestaat uit beleggingsvermogen (effecten, aandelenbelangen in bedrijven en woningen). Bijna al dit vermogen (82% tot 99,7%) wordt niet in de belastingheffing betrokken. Families achter deze familiestichtingen blijken vaak tot de meest vermogende Nederlanders te behoren: 20% tot 48% behoort tot de top 1% rijkste huishoudens.

'Belastingstructuren'

Specifiek bij familiestichtingen ziet de Belastingdienst dat gebruik wordt gemaakt van bepaalde belastingstructuren, waarvan in sommige gevallen de vraag kan worden gesteld of deze maatschappelijke wenselijk zijn. De mate waarin dit aan de orde is, wordt niet duidelijk, een overzicht van de bestedingen van de ruim € 30 mrd ontbreekt.

Stichtingen betalen vaak geen belasting omdat ze geen geld uitkeren aan de oprichters en andere betrokkenen. Derden komen alleen in aanmerking voor een uitkering als dat gebeurt uit ideële of sociale motieven. In de wet staat echter niet wat precies onder zulke motieven moet worden verstaan.

Filantropie

Er bestaat in Nederland een veelheid aan stichtingen die fiscaal gezien worden bevoordeeld. De maatschappelijke bijdrage van stichtingen kan een gegronde reden zijn voor deze fiscaal gunstige behandeling. Veel familiestichtingen dragen door filantropie bij aan de maatschappij.

Wanneer niet geborgd wordt dat fiscale voordelen alleen toekomen aan stichtingen die het maatschappelijk belang boven het familiebelang stellen, dan kan de gunstige fiscale behandeling gaan schuren, aldus de onderzoekers.

Familie

Van de 234.000 stichtingen die Nederland begin 2022 telde was 28% een beheersstichting. Deze laatste stichtingen zijn in het onderzoek van Financiën buiten beschouwing gelaten. Van de overige 169.000 Nederlandse stichtingen had 30% ten hoogste twee bestuurders. Nog eens 9% kende een bestuur waarbij ten minste de helft van de leden een zakelijke of familiale relatie met elkaar had.

Ook 6.000 ANBI-stichtingen kwalificeerden zich als familiestichting omdat ten minste de helft van het bestuur aan elkaar gelieerd was. Het is bij een ANBI in principe toegestaan dat bestuursleden gelieerd zijn. Bij ANBI-stichtingen zijn er extra fiscale voordelen zoals vrijstelling van schenk- en erfbelasting. De Belastingdienst houdt hier toezicht op.

Fiscale voordelen

Volgens de onderzoekers kan desalniettemin ook bij ANBI's soms de vraag gesteld worden of in de praktijk voldoende geborgd is dat het algemene belang voorop staat. Bijvoorbeeld wanneer een familie-ANBI na verzilvering van fiscale voordelen de ANBI-status laat vallen.

De gunstige fiscale behandeling van (familie)stichtingen ziet toe op drie thema's: het niet kwalificeren als afgezonderd particulier vermogen; de kwalificatie als niet-belastingplichtige voor de vennootschapsbelasting; in bepaalde gevallen de kwalificatie als ANBI, met bijbehorende voordelen als giftenaftrek wanneer aan wettelijke voorwaarden is voldaan.

Familiebedrijven

In Nederland is twee of de drie bedrijven een familiebedrijf. Een kwart daarvan behoort tot het grootbedrijf. Achter veel familiebedrijven – ondernemingen waar de zeggenschap in handen is van één of meer families die actief zijn vertegenwoordigd in het ondernemingsbestuur – zitten familiestichtingen.

Volgens FBNet, netwerk voor families die eigenaar zijn van een familiebedrijf, dragen familiebedrijven bij aan het vergroten van de economische stabiliteit in Nederland. Ze zijn goed voor 1 op de 3 banen en bieden een hogere baan zekerheid tijdens recessies, ze zijn beter in het omzetten van innovatieve ideeën naar de praktijk. En ze zorgen voor grotere verbondenheid in de regio's.

Spot aan

Aanleiding voor het onderzoek van Financiën is het rapport 'Interdepartementaal Beleidsonderzoek Vermogensdeling: licht uit spot aan' uit 2022. Waar het in dit artikel voor *Wereld van Filantropie* uiteindelijk om gaat: de fiscus, die valt onder het ministerie van Financiën, zegt bij te dragen aan 'een financieel gezond Nederland'.

De fiscus doet dat door 'eerlijk en zorgvuldig rijksbelastingen te heffen en premies te innen'. Deze verplichte betaling door particulieren en ondernemers heet belasting. Langs deze weg komt geld beschikbaar voor onder meer zorg, onderwijs en openbaar vervoer. Zo eenvoudig kan het in theorie zijn, maar de praktijk blijkt weerbarstig.

Meer over fiscaal onderzoek naar vermogende familiestichtingen in onze Nieuwsbrief van 6 maart aanstaande.